

Rudolf Kasztner and Chana Szenes

<https://www.myjewishlearning.com/article/the-kasztner-controversy/>

Reszo Kasztner (also known by the first names Rudolf and Yisrael) was a Transylvanian Jew who rose to fame, and later to infamy, for his role in saving Hungarian Jews during the Holocaust. Born in 1906 in Cluj, then capital of the province of Transylvania, Kasztner was a Jewish activist who served as editor of the region's leading Zionist paper, as leader of a Zionist youth group, and later as secretary of the National Jewish Party in the Romanian Parliament. In 1940, he moved to Budapest and became deputy chairman of the Hungarian Zionist Association.

In 1942 Kasztner helped found the Relief and Rescue Committee, which smuggled Jews from Nazi-occupied Slovakia and Poland to a still-neutral Hungary. But in March 1944, the Germans invaded Hungary, and deportations to Auschwitz began almost immediately. The committee changed its focus, and chose to use means previously unthinkable for Jews during the Holocaust: Kasztner and other members of the committee negotiated directly with the SS in the hopes of saving Hungarian Jewry.

Initially, the committee offered to collect two million dollars in exchange for a cessation of the deportations. When that didn't work, a new plan was hatched. "The blood for goods bargain," presented by Adolf Eichmann, stipulated that the deportations would stop if the United States and Britain would supply the Germans with 10,000 trucks and other equipment for use on the eastern front (this deal, too, would never materialize). In the interim, Kasztner devised a new rescue operation.

The Kasztner Train, as it became known, would save members of Hungary's Jewish community. Kasztner negotiated with SS officer Kurt Becher, who represented SS chief Heinrich Himmler. With the war on the east front escalating, German resources were nearing depletion and Himmler saw this train as a potential bargaining chip that could be used in negotiations with the Western Allies. Among those selected by Kasztner and the committee to board the train were rabbis (including the future Satmar Rebbe, Yoel Teitelbaum, whose community was almost entirely wiped out during the Holocaust, and which he would rebuild, practically from scratch, in Brooklyn), Zionist leaders, members of the Jewish intelligentsia, and Kasztner's friends and family—totaling 1,685 passengers. The train left Budapest on June 30, 1944 ultimately reaching neutral Switzerland (after being held hostage at Bergen Belsen for several months) in two groups—in August and December.

Back in Hungary, Kasztner continued his work on behalf of the country's Jews for the duration of the war, and his negotiations led to 20,087 Jews being sent to work in Strasshof, Austria, instead of Auschwitz. Seventy-five percent of these Jews survived the war. In addition, he provided aid to Jewish prisoners in the camps, making it possible for many to survive.

Kasztner immigrated to Palestine in 1947, with his wife and young daughter, and became a prominent figure in Israeli political life. He served as an official in David Ben Gurion's Mapai government, and edited the party's Hungarian language newspaper, as well as another Hungarian paper that had been re-established in Tel Aviv. Then, in 1952, Malkiel Gruenwald, a Hungarian Jewish survivor living in Jerusalem, distributed leaflets accusing Kasztner of collaborating with the Nazis. As a member of the government, Kasztner was told he should participate in the state's court case against Gruenwald, in order to clear his own name.

According to Gruenwald, Kasztner had agreed not to inform Hungarian Jews about what awaited them in Auschwitz, in exchange for those saved on the Kasztner Train. Kasztner insisted he did his best to save Hungarian Jewry. The lawyer for the defense, a sharp, right-wing Israeli named Shmuel Tamir, managed to turn the tables on the Israeli government, forcing Kasztner to defend himself against a range of charges that went beyond his failure to disclose what he knew about Auschwitz and the fate of Hungarian Jewry. According to Tamir, Kasztner had negotiated with the Nazis for personal benefit—saving family members and friends, and sharing in the Jewish booty confiscated by Becher. Kasztner was also accused of testifying in defense of Becher during the Nuremberg Trials.

The high-profile trial—second only to Eichmann's in terms of garnering national attention, and Israel's first court case

about the Holocaust—took months. Eventually, the presiding judge declared that by negotiating with Nazis Kasztner had “sold his soul to the devil.” Gruenwald was found not guilty of almost all charges against him, and Kasztner chose to resign from his position as a government employee.

At the time of Kasztner’s trial, an extreme right-wing faction in Israel was questioning the legitimacy of the Israeli government under Ben Gurion. They argued that Ben Gurion’s unwillingness to fight the British occupation during World War II amounted to a betrayal. (Ben Gurion had objected to engaging the British in battle on the grounds that they were waging war on a common enemy—Hitler.) For these Israelis, Kasztner came to represent the flaws of the Ben Gurion government. In March 1957, three years after his case ended, three members of the Israeli extreme right assassinated Kasztner. Less than a year later, the Israeli Supreme Court overturned its original verdict, citing Kasztner’s extraordinary efforts and achievements in saving Hungarian Jews during the war.

Decades later, the dispute continues to linger in Israel’s consciousness. Was Kasztner a hero or a villain? For most of Kasztner’s survivors and their descendants, thousands of individuals, the answer seems obvious. The controversy has been the subject of several books, and most recently a documentary film called *Killing Kasztner* (2008), which attempts to demonstrate that Kasztner acted heroically during the war. By and large, historians seem to agree with that conclusion. But others believe that Kasztner should never have negotiated directly with the Nazis, and that by selecting family, friends, and members of Hungary’s elite for rescue, he had gone too far in determining who would live, and who would die.

1) **LIFE Dec 5, 1960, p. 146, Eichmann’s Own Story, Part II “To Sum It All Up, I Regret Nothing**

ONLY Heinrich Himmler could turn off the liquidation machine. It was in 1944, the year of the assassination attempt on Hitler, when Reichsführer Himmler took over as commander of the Reserve Army, that he authorized me to propose an exchange: one million Jews for 10,000 winterized trucks with trailers. The world Jewish organization could decide for itself what Jews it wanted to choose. We asked only that they get us 10,000 trucks. Thanks to Himmler's directive, I could assure them, on my word of honor, that these trucks would be used only on the Eastern front. As I said at the time, "When the 10,000 winterized trucks with trailers are here, then the liquidation machine in Auschwitz will be stopped."

In obedience to Himmler's directive I now concentrated on negotiations with the Jewish political officials in Budapest. One man stood out among them, Dr. Rudolph Kastner, authorized representative of the Zionist movement. This Dr. Kastner was a young man about my age, an ice-cold lawyer and a fanatical Zionist. He agreed to help keep the Jews from resisting deportation and even keep order in the collection camps if I would close my eyes and let a few hundred or a few thousand young Jews emigrate illegally to Palestine. It was a good bargain. For keeping order in the camps, the price of 15,000 to 20,000 Jews - in the end there may have been more - was not too high for me.

Except perhaps for the first few sessions, Kastner never came to me fearful of the Gestapo strong man. We negotiated entirely as equals. People forget that. We were political opponents trying to arrive at a settlement, and we trusted each other perfectly. When he was with me, Kastner smoked cigarets as though he were in a coffeehouse. While we talked he would smoke one aromatic cigaret after another, taking them from a silver case and lighting them with a little silver lighter. With his great polish and reserve he would have made an ideal Gestapo officer himself.

Dr. Kastner's main concern was to make it possible for a select group of Hungarian Jews to emigrate to Israel. But the Arrow Cross, the Hungarian fascist party, had grown strong and stubborn. Its inspectors permitted no exceptions to the mass deportations. So the Jewish officials turned to the German occupation authorities. They realized that we were specialists who had learned about Jewish affairs through years of practice.

As a matter of fact, there was a very strong attitudes in and the viewpoint of these immensely idealistic Zionist leaders who were fighting what might be their last battle. As I told Kastner: "We, too, are idealists and we, too, had to sacrifice our own blood before we came to power."

Rudolf Kasztner and Chana Szenes

I believe that Kastner would have sacrificed a thousand or a hundred thousand of his blood to achieve his political goal. He was not interested in old Jews or those who had become assimilated into Hungarian society. But he was incredibly persistent in trying to save biologically valuable Jewish blood that is, human material that was capable of reproduction and hard work. "You can have the others," he would say, "but let me have this group here." And because Kastner rendered us a great service by helping keep the deportation camps peaceful. I would let his groups escape. After all, I was not concerned with small groups of a thousand or so Jews.

2) LIFE Dec 5, 1960, p. 46, Editorial -EICHMANN AND THE DUTY DUTY OF OF MAN

The sickening confession of Adolf Eichmann, concluded in this issue (p. 146), is a major historical document, but why read it? Some people can't bear to be reminded that these crimes happened in our own era, or to face the puzzle of the hideous personality that perpetrated them. Others recoil from his arrogant self-justifications, his "I regret nothing," his "little cog in the machinery" plea. But we believe it is healthier to look this monster in the face and hear him out, for the lesson he personifies applies to every man and time.

It is easy enough to find the irrational features in his self damning story - certainly it is not to be assumed that he is telling the whole truth. He is proud of his part in killing millions of Jews, but equally insistent that he is "not anti-Semitic." He is proud of his mutually respectful dealings with his fellow "idealist," the Zionist Dr. Kastner, but equally proud of never having had a drink with a Jew. He boasts equally of his efficiency in the business of murder and of his "disapproval" of sadism. He is totally unrepentant in his shell of good Nazi form. But this irrationality is not the freakish achievement of a single neurotic named Eichmann. It afflicted in some degree a whole generation of civilized men.

3) פסק הדין במשפט קסטנר בבית המשפט המחוזי, היועץ המשפטי לממשלה נגד מלכיאל גרינוולד, ד"ר בנימין הלוי, בית המשפט המחוזי בירושלים בתיק פלילי 124/53

הלכה יהודית - 64) אחת משלוש העבירות שיהודי מצווה שיהרג ולא יעבור עליהן, היא שפיכות דמים; אפילו במצב של פיקוח נפש אסור לאדם מישראל להציל את נפשו ע"י שפיכת דמו של אדם חף מפשע: מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דהוא גברא סומק טפי" (מה ראית שדמך אתה אדם יותר, שמא דמו של אותו האיש אדם יותר?) (פסחים כ"ה, ע' ב; סנהדרין ע"ד, ע' א'). כמו כן אסור להציל אדם אחר ע"י שפיכת דמו של אדם אחר החף מפשע: אין דוחין נפש מפני נפש (אהלות, פרק ז', משנה ו'; סנהדרין ע"ב, ע' א').

אסור גם להציל אדם אחד או אפילו רבים ע"י הסגרת אדם אחר החף מפשע לידי רוצח: סיעות בני אדם שהיו מהלכין בדרך ופגעו להן גויים ואמרו תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו הורגין את כולכם, אפילו כולן נהרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל (ירושלמי, תרומות, פרק ח', הלכה י'; תוספתא, תרומות, פרק ז'). אם אמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם, יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל (רמב"ם, הלכות יסודי התורה, פ"ה, הלכה ה'; טור שו"ע, יורה דעה, סימן קנ"ז, סעיף א'). אף לצורך הצלת רוב הקהל אסור להסגיר מעוט חף מפשע ואפילו נפש אחת מישראל ליד רוצחים; על אחת כמה וכמה אסור היפוכו של מעשה: להסגיר לרוצחים את הרוב החף מפשע לצורך הצלת יחידים. העובר על איסור זה מתחייב בנפשו.

אינני בא לפסוק הלכה לפי הרמב"ם אם ק' הסגיר במלוא מובן המלה ("נתן" או "מסר") את יהודי קלז' ואחרים בידי הרוצח ממש. אך לי נראה שהתנהגותו של ק' בפרשת קלז' - ולא בפרשת קלז' בלבד אינה שונה מבחינה מוסרית, ציבורית ואף משפטית מהסגרת רוב היהודים בידי רוצחים, לשם הצלת יחידים.

אפשר להמשיל את התנהגותו של ק' ביחס לקלז' וקהילות אחרות להתנהגותו של שומר או זקיף הממונה על שמירת מזונה המופתע באישון לילה ע"י אויב. האויב מודיע לשומר כי המחנה מוקף כולו ע"י כוח מכריע שבדעתו להשמיד את המחנה כולו וכי אפילו ינסה הזקיף להעיר את חבריו ולהזעיקם, לא יצליחו רבים להמלט. האויב מביטיח לשומר לחוס על מספר מצומצם של חבריו שמותר לו לבחור בהם, בתנאי שלא יזעיק את יתר חבריו ולא יעשה כל נסיון להצילם. השומר מגיש לאויב את רשימת חבריו הטובים ביותר ונמנע מלהזעיק את המחנה ולבוא לעזרתו. האויב משמיד את המחנה כולו בהתאם לתכנית ומשאיר בחיים רק את מועמדי של השומר. מעשה השומר מהווה בגידה בחבריו ובתפקידו, שיתוף פעולה עם האויב וסיוע להשמדת המחנה.

עלי להוסיף, שאם מסקנות אלו הן נכונות, לא קיים מקום להחלת "ההלכה היהודית" שבה תמך הנשיא יתדותני, ואף אין חשיבות לדוגמת "שומר המחנה", שהקשה לענינו. תמציתה של אותה הלכה היא שאין "דוחים נפש מפני נפש", וביסודה מונח הרעיון של: "האם דמדך סומק יותר?". כאשר בא אדם לפני רבא ושאלהו, מה יעשה, ששר אחד רוצה להרגו, אם לא יהרוג הוא את פלוני - השיבה רבא: "ליקטלוך ולא תקטול, מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי" (פסחים, כ"ה, ע"ב); כלומר, צא ליהרג ואתה אל תהרוג, כי - בלשון רש"י - "מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה, דילמא של זה חביבה טפי עליו"; אין פיקוח נפש שלך מרשה לך לעבור על "לא תרצח". לפיכך פסקו חכמי ישראל הלכה, שאין מפקירים את חיי היחיד (החף מפשע) לשם הצלת הרבים, כאשר אמר הרמב"ם: "וכן אם אמרו להם עכו"ם תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם, ייהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל; ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כולכם, אם היה מחוייב מיתה... יתנו אותו להם ואין מורים להם כן מלכתחילה" (פ"ה מהלכות יסודי התורה, הלכה ה').

הדבר בולט לעין, כי ההלכה האמורה סובבת כולה על המקרה, שבה עומדת בפני אדם הברירה של ביצוע (או אי-ביצוע) מעשה אלימות ממש, כלפי מי שלא עשה לו - ואינו עומד לעשות לו - כל רע והנהו חף מפשע, כאשר אינו רואה לפניו דרך אחרת להציל את עצמו מסכנת החיים המיידית המרחפת עליו. בצורה זו הוצגה ונדונה הבעיה הזאת גם בספרות הפילוסופית-משפטית של אומות העולם ובאותה צורה עמדה לדיון במשפט האנגלי...

המקרה שלפנינו שונה לחלוטין, הואיל ועיקר הבעיה כאן הוא אם אפס המעשה של קסטנר לגבי יהודי קלז' ויתר ערי השדה - הימנעו מלמסור להם על "ידיעות אושביץ" המוחשיות וכו' - כמוהו כהפקרת מרביתם של היהודים הללו בידי הרוצח הנאצי, לשם הצלת מיעוטם. בהבחנה זו בין שני סוגי המקרים הרגיש גם הנשיא אשר אמר (פיסקה 64): "אינני בא לפסוק הלכה לפי הרמב"ם אם קסטנר הסגיר במלוא מובן המלה ('נתן' או 'מסר') את יהודי קלז' ואחרים בידי הרוצח ממש". ברי כי הפתרון של בעיה זו תלוי - כפי שאמרנו וחזרנו ואמרנו - בהגדרת החובה המוסרית, שבה נשא קסטנר כלפי יהודי הונגריה בכללם. הענין מזכיר, במקצת, את הברייתא הידועה: "שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: וחי אחיך עמך - חייך קודמים לחיי חברך" (בבא מציעא, ס"ב ע"א). במאמרו "על שתי הסעיפים", תומך אחד-העם בעמדתו של רבי עקיבא, בנמקו שלא מוטלת "חובה מוסרית" על פלוני לעשות לשם הצלת זולתו, כאשר בעטיו של מעשה זה יקפח את חייו הוא. בהתייחסו למקרה שבה בפני רבא, אומר הוא: "אילו היה הדבר להיפך, שבא אדם ושאל: פלוני יוצא ליהרג, ואני יכול להצילו בתתי נפשי תחתיו, מה אעשה? - היה רבא משיב: ייהרג פלוני, ואל תאבד חייך בידים. שהרי ממה נפשך יש כאן אבוד נפש, ומאי חזית דדמא דההוא גברא סומק טפי, דילמא דמא דידך סומק טפי" (כתבי אחד העם, הוצאת "דברי", ע' ש"ע, שע"ג).

מהמסירה של "ידיעות אושביץ" למנהיגי קלז' והערים האחרות, ולא עוד, אלא שדבר זה עלול לחבל במשא-ומתן שניהל עם הנאצים ושרק בו ראה סיכוי למילוט רובם של יהודי הונגריה מהסכנה שנסקפה להם, כי אז לא היה בחובתו המוסרית, כלל ועיקר, לעשות בכיוון האמור, רק משום שעל-ידי כך יהיו עשויים להינצל כמה אלפים של יהודים.

את מסקנתו - כי התנהגותו של קסטנר בפרשת קלז' "אינה שונה .... מהסגרת רוב היהודים בידי רוצחיהם, לשם הצלת יחידים" - מחזק הנשיא, כאמור, במשל שהמשיל לגבי השומר הממונה על שמירת מחנה המופתע באישון לילה על-ידי אויב. וזהו המשך המשל:

"האויב מודיע לשומר כי המחנה מוקף כולו על-ידי כוח מכריע, שבדעתו להשמיד את המחנה כולו וכי אפילו ינסה הזקיף להעיר את חבריו ולהזעיקם, לא יצליחו להימלט. האויב מבטיח לשומר לחוס על חייהם של מספר מצומצם של חבריו שמותר לו לבחור בהם, בתנאי שלא יזעיק את יתר חבריו ולא יעשה כל נסיון להצילם. השומר מגיש לאויב את רשימת חבריו הטובים ביותר ונמנע להזעיק את המחנה ולבוא לעזרתו. האויב משמיד את המחנה כולו בהתאם לתכנית ומשאיר בחיים רק את מועמדיו של השומר. מעשה השומר מהווה בגידה בחבריו ובתפקידו, שיתוף פעולה עם האויב וסיוע להשמדת המחנה" (פיסקה 64).

תשובתי על משל זה היא, שאין הנמשל דומה לו כלל וכלל, וזאת משתי בחינות. ראשית, תכנית "המיוחסים" מעולם לא שימשה בשביל קסטנר משימת הצלה ייחודית, שבגללה ויתר על הצלת חייהם של שאר יהודי ערי השדה; כי אם היתה זאת אך תוצאת לואי של המשא-ומתן שניהל למניעת גירושם של יהודי הונגריה בכללם, ובעיניו הלכה תכנית זו בד בבד עם התכנית של הצלה מכסימלית ולא היתה מנוגדת לה. שנית, חובת השומר במשל האמור - להזעיק את המחנה לקראת הופעתו הפתאומית של האויב הבא להשמידו - היא חובה מיניסטריאלית, שהוגדרה ברורות מראש ושלא היה זכאי לסטות ממנה כמלוא הנימה. מאידך גיסא, תפקידו הציבורי של קסטנר חייבו לדאוג להצלתם של כלל יהודי הונגריה - הווה אומר, חובתו המוסרית היחידה היתה לחתור אל הצלת המספר הגדול של יהודים שבגדר האפשרות היה להצילם; לפיכך ההכרעה בשאלה, אם חייב היה למסור ליהודי הגטאות את ידיעותיו המוחשיות, היתה תלויה בהערכה שהעריך את השימוש באמצעי זה ביחס למטרה "המכסימלית" האמורה; והלא ראינו כי הערכתו לגבי אותו ענין - והיא הערכה סבירה - היתה שלילית.

לפיכך דעתי היא, שלא צדק הנשיא במסקנתו, שהמשיב הוכיח, בקשר לשואת ערי השדה בהונגריה, את שתי האשמותיו הראשונות. הטרגדיה שעברה על יהודי הערים הללו בשנת 1944 היא גדולה ונוראה, הן מבחינת מהותה והן מבחינת היקפה. אולם, חומר ההוכחה

Rudolf Kasztner and Chana Szenes

במשפט זה אינו מצדיק שנמצא כי ד"ר קסטנר תרם ביוזעו לתוצאה עגומה זו ואינו מצדיק כי יוכתם, באשר לכך, בכתם של משתף פעולה עם הנאצים.

5) היועץ המשפטי לממשלה - מלכיאל גרינוולד, ערעור פלילי 55/232 10.17.1958 השופט אגרנט

מסקנת הנשיא היא, שקסטנר גילה חוסר מעש בענין שחרורה של חנה סנש וגם מנע בעד אחרים מלפעול לשם כך; כי הוא לא היה מעוניין בשחרורה מאחר "שהיתה עשויה להוקיע את שיתוף הפעולה שלו הנמשך והולך עם המשטר הנאצי ולפגוע בקשריו עם ... ראשי ה-ס.ס."; כי היה בהתנהגותו זו משום הפרת חובת הנאמנות שחב כלפי הסוכנות היהודית, שהודיעה לחברי הוועדה עוד בינואר 1944 על בואם בעתיד של צנחן וצנחניות יהודים להונגריה; ושהתנהגותו זו הגיעה, איפוא, לכדי שיתוף פעולה עם הנאצים (פיסקה 113). מסקנה זו אינה מתקבלת על דעת.

(1) גם אם נצא מתוך ההנחות, שקסטנר גילה חוסר מעש בענין שחרורה של חנה סנש ומנע בעד אחרים מלפעול לשם כך וכן, שמאחורי התנהגות זו עמד המניע שייחס לו הנשיא - גם אז לא נוכל להסיק מסקנה כלשהי על היותו, בשל כך, "משתף פעולה".

אסביר את דברי. ראינו לעיל (פיסקה ה 3, 4), כי המושג "שיתוף פעולה" - אשר הנשיא אינו מגדירו בשום מקום בפסק-דין - מכיל בקרבו (בין השאר) את היסוד של מתן עזרה לנאצים, שהיתה עשויה לקדם את מטרותיהם מזה ולפעול לרעת העם הכפות למשטרו או למרותו - כאן: העם היהודי בהונגריה - מזה. כמו-כן, הכל מודים שלא ידו של קסטנר היא שהיתה במאסרה של חנה סנש; ואין לדעת היום, אם המאמצים שהיה בכוחו - ובכוחם של אחרים - לעשותם בענין שחרורה, ושלא נעשו, היו מביאים, בסופו של דבר, לתוצאה הרצויה. במצב דברים זה, כיצד ייתכן לקבוע כי חוסר המעש מצדו (או השפעתו השלילית על אחרים) בענין הזה היה עשוי לקדם את מטרותיהם של הנאצים או לפעול לרעת יהודי הונגריה. משלא עשו הוא ואחרים באותו ענין, נשאר המצב סטאטי ולא השתנה במאומה - לא לטובת הנאצים ולא לרעת היהודים; וכאמור, לא ניתן בידנו לקבוע אם כל פעולה שהיתה נעשית לשם שחרור הצנחנית הארצישראלית, ושלא נעשתה, היה בה כדי להביא בו, במצב זה, תמורה איזו שהיא. הואיל וכך, אפילו נייחס לקסטנר את המניע שייחס לו הנשיא - החשש פן יביא שחרורה של חנה סנש להוקעת "הקו הגרמני" בו דגל - עוד אין לראות בזאת משום יסוד של "שיתוף פעולה", לאור הכלל האומר ש"דברים שבלב אינם דברים". זאת אומרת, לכל היותר יש כאן - בלשון המשפט הפלילי *mens rea actus reus* אין כאן...

לא התעלמתי מהעובדה, כי הטיפול בענינה של חנה סנש היה מלווה גם הזנחה גדולה מטעם קסטנר וחברי הוועדה: לא ביקרו אותה אפילו פעם אחת בבית-הסוהר; לא שלחו לה חבילות מזון או אות של עידוד; ולא מינו לה עורך-דין. להגנתו של קסטנר אפשר אולי לומר כי בספטמבר עמד על הפרק גירושם של יהודי סלובקיה, וכאשר התחיל משטר האימים של שלשי באמצע אוקטובר - גירושם של יהודי בודפשט, ראינו לעיל את פעילותו של קסטנר לשם מניעתן של שתי סכנות חריפות אלו בימים ההם. אף-על-פי-כן, אין למצוא בכך צידוק מלא לענין ההזנחה האמורה. עם זאת גם ברי - נוכח המאמץ הפוזיטיבי שעשה קסטנר לשם שחרור שלושת הצנחנים - שאין לגלות באותו ענין יסוד של "שיתוף פעולה" מצדו.

יצוין לבסוף, שלא כאן המקום לתת הערכה ראויה לדמותה היחידה במינה של חנה סנש, לשליחותה הנועזת ולגבורתה העילאה בימי מאסרה ובזמן הוצאתה להורג. השאלה היחידה שהיה עלינו לדון בה בערעור זה היא, אם מוצדקת ההאשמה, שגילה קסטנר חוסר מעש בענין שחרורה, ואם עשה כן מתוך מגמה שיסודה בשיתוף פעולה עם הנאצים. דעתי היא, כאמור, שעל שאלה זו יש להשיב בשלילה.

6) <https://versa.cardozo.yu.edu/opinions/szenes-v-broadcasting-authority>

Szenes v. Broadcasting Authority, Decided: July 26, 1999

Facts: Chana Szenes, born in Budapest, Hungary in 1921, emigrated to Mandatory Palestine alone at the age of 18. In 1943, during World War II, she enlisted in the British army. In June 1944, Chana Szenes parachuted in Yugoslavia, and crossed the border into Hungary with the aid of partisan groups. The German army captured her almost immediately. Chana Szenes was executed by a German firing squad on November 8, 1944. The current petition concerns the play "The Kastner Trial," written by respondent no. four. The play, based on the true story of the Kastner affair, was intended to be televised. In one of the scenes of the play, one of the characters claims that Chana Szenes broke under interrogation by the Hungarian police and betrayed her comrades. Petitioners, including relatives of Szenes, petitioned this court to prevent the broadcast of that scene in the play. Petitioners claimed that the scene contained falsehoods, defamed Chana Szenes, and injured the feelings of many, including survivors of the Holocaust.

Held: For the purposes of the petition, the Court assumed that the play, with the scene in question, defamed Chana

Szenes, and also injured the feelings of the public in general and that of Holocaust survivors in particular. The Court held, however, that, in a democratic society, only a near certainty of grave and severe injury to feelings can justify the prior restraint of expression. The court held that the scene in question did not present a near certainty of such injury. As such, the petition was denied. Justice Cheshin dissented. . .

We see that defamation of the deceased is subject to the same law as defamation of the living. This is the credo of the law and its message. This is the version of human dignity presented by the Defamation Law. Defamation of the deceased does not constitute grounds for a civil claim or a private criminal complaint, but sealing off the road to the Court does not detract from the substantive prohibition against publishing material defamatory of the dead and does not lessen the statutory moral/legal condemnation of such defamation.

Defamation of the dead does not provide grounds for a civil claim – a claim for damages, an injunction or a declaratory judgment within the framework of the civil law. However, I am unable to see any good reason why a person should not be able to file suit within the framework of public law, provided that the issue concerns a body or person subject to public law. The Broadcasting Authority is indeed exempt from the yoke of private law with respect to defamation of the dead, as is any other person or body operating within the realm of private law. However, as a body which is also subject to public law, it must be held legally accountable within the parameters of that law.

22. Thus, the Defamation Law does not prevent the petitioners from petitioning the High Court of Justice for a public law remedy against the Broadcasting Authority.

7 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יט עמוד א

אמר רבי יצחק: כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן. איכא דאמרי: דלא ידעי; ואיכא דאמרי: דידעי ולא איכפת להו. איני? והא אמר רב פפא: חד אישתעי מילתא בתריה דמר שמואל ונפל קניא מטללא ובזעא לארנקא דמוחיה! שאני צורבא מרבנן, דקודשא בריך הוא תבע ביקריה.

8 שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תרו סעיף ג

תקנת קדמונינו וחרם, שלא להוציא שם רע על המתים.

9 אמת ליעקב בראשית פרשת וישב פרק לו פסוק יח

שאלני תלמיד א' איך צריך להסביר מה שסיפרה התורה סיפורים אלו על אחי יוסף, וכי אין זה בגדר לשון הרע? ומתחלה עניתי דבאמת לשה"ר אינו אלא על החיים, ועל מתים מותר מצד הדין ואינו אלא חרם הקדמונים [עיי' או"ח סי' תר"ו ס"ג], והחרם אינו אלא על מוציא שם רע ולא על לשון הרע.

10 ספר חפץ חיים - הלכות אסורי לשון הרע - כלל ח

ט. ודע עוד, דאפלו לבאות ולחרף את המתים גם כן אסור, וכתבו הפוסקים, דגיש תקנה וחרם קדמונים, שלא להוציא לעז ושם רע על המתים. וכל זה אפלו אם המת עם הארץ, וכל שכן אם הוא תלמיד חכם, בודאי המבזה אותו - עון פלילי הוא, וחיוב נדוי על זה, כמו שנופסק ביו"ד דעה בסיקמן רמ"ג סעיף ז'. ואסור של המבזה תלמיד חכם הוא אפלו אם מבזה אותו בעצמו, וכל שכן שאסור לבאות את דברי תורתו:

11 תלמוד בבלי מסכת שבת דף צו עמוד ב

תנו רבנן: מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר אבינו מת במדבר, מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין. אם כדבריך, התורה כיסתה ואתה מגלה אותה! ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק.